

Na alzoo het begrip der philologische kritiek te hebben omschreven, ga ik over tot de bespreking van het eerste punt, dat ik aan uwe welwillende aandacht wilde onderwerpen: grondslag der kritiek is de betrouwbaarheid der overlevering.

Zoals voor den geneesheer de kennis van de inrichtingen van het gezonde menschelijke lichaam, door anatomie verkregen, den grondslag uitmaakt voor zijne herstellende en heelende kunst, zoo is ook voor den philoloog-criticus de kennis der wijze van overlevering de basis zijner operatiën. Gaat men nu af op den indruk dien de kritiek, zoowel in de theorie als in de praktijk, maar al te dikwijls maakt, dan komt men tot het besluit, dat er wel geen slechter en onbruikbaarder middel tot instandhouding en voortplanting der geestesproducten kan bestaan, dan het middel, dat duizende jaren lang door de geslachten der menschen is toegepast: de schriftelijke overlevering. Al onze handschriften wemelen van fouten, interpolaties en vervalschingen; eene massa zijn onecht en ondergeschoven; de afschrijvers waren achtelooze sufferds, onbeschrijfelijk dom, of geslepen bedriegers; deze en dergelijke uitspraken ontmoet men telkens in verschillende variatiën 1). Veel in deze uitdrukkingen moet zeker als rhetorische hyperbole opgevat en aan de prikkelbaarheid der philologen worden toegeschreven, maar helaas ook in de praktijk gaan velen van dezelfde beschouwing uit, zoodat de diepst ingrijpende veranderingen hun geoorloofd schijnen en ook de veelvoudigste

van een enkel woord, dat is de lagere kritiek. Buitendien past de onderscheiding slecht voor de interpolaties; men subsumeert ze onder de hoogere kritiek (v. Urlichs l.l.), met evenveel of meer recht kunnen zij tot het gebied der lagere kritiek gerekend worden. Ik heb daarom deze verdeeling niet gevolgd, en evenmin die van Boeckh en anderen, die mij te ver af in bijzonderheden, buiten het kader mijner algemeene beschouwing liggende, zouden voeren.

1) Pierson en Naber, *Verisimilia*. Amstelodami 1886. pag. 265: „Veterum incuria plane incredibilis fuit.” Cobet, *Variae Lectiones* pag. XXIII: „Nullus enim superest liber Ms. quantumvis antiquus et integer, qui non sit passim et vitiosis scripturis commaculatus et lacunis hians et alienis additamentis interpolatus: optimus ille est qui minimis urgetur.” Pag. XXIV: „Sunt igitur, inquam, plerique omnes Codices Mss. Graeci nulli rei utiles et contemnendi.” Pag. XXXI: „Nihil est his hominibus futilius” (correctoribus scil.). Pag. XXXII: (Codices nobilissimi) omnes quum mendis erroribusque scateant, hient lacunis, et futilibus scilorum additamentis interpolati sint, quales tandem reliquos esse censeamus?